
2009-5-RE

CAUSA 2009-5-RE

Número de registre 52-2009. Recurs d'empara

AUTE DEL 27 D'ABRIL DEL 2009

BOPA núm. 35, del 13 de maig del 2009

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 13 de febrer del 2009, per la representació processal de la Sra. Maria Purificación Sesto Pérez, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra la sentència del 27 de novembre del 2008 i contra l'aute del 27 de gener del 2009, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia, per haver-se produït una presumpta vulneració dels drets a la jurisdicció, a un procés degut i a obtenir una decisió fonamentada en dret, reconeguts a l'article 10 de la Constitució, i una presumpta vulneració del principi de la seguretat jurídica, i atès que demana al Tribunal Constitucional que dicti una sentència que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, que anul·li les resolucions objecte de recurs, que retrotregui el procediment fins al moment anterior a la decisió del 27 de novembre del 2008 i que declari que el Tribunal Superior de Justícia ha de resoldre novament respectant els drets constitucionals vulnerats segons els arguments exposats en l'escrit de recurs d'empara. Així mateix, demana la suspensió de la sentència esmentada del Tribunal Superior de Justícia;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41, 88 i 98 c);

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítol sisè;

Vist l'informe del Ministeri Fiscal del 30 de març del 2009;

Escollat l'informe del magistrat ponent, Sr. Pierre Subra de Bieusses;

Antecedents

Primer

L'1 de juny del 2005, la Sra. Anna de Ceano Vivas Tremosa i el Sr. Joaquim Tusquets Gras van formular una demanda contra el Sr. Jordi Busquets Busquets en què sol·licitaven que es declarés la nul·litat del contracte de compravenda d'un pis celebrat el 27 de juny de 1989, ja que el difunt Sr.

Lluís Tusquets de Cabirol, del qual són hereus universals, no va prestar el seu consentiment per vendre l'apartament esmentat.

Segon

El 16 d'abril del 2008, el Tribunal de Batlles va dictar una sentència en què desestimava aquesta demanda. En aquesta fase del procediment la Sra. Maria Purificación Sesto Pérez, com a hereva universal, havia substituït el Sr. Jordi Busquets Busquets.

El Tribunal de Batlles va declarar que el notari que autoritza una escriptura dóna fe de la seva intervenció, de la de les parts, del lloc i de la data de l'atorgament i de que els atorgants van dir allò que consta en el document. Tanmateix, posa de relleu, quan el notari realitza en l'esfera del dret qualificacions jurídiques, en especial sobre la capacitat de les parts o la suficiència dels poders o representacions, que aquestes no poden ser emparades per la mateixa fe pública, ja que això suposaria atribuir al notari una facultat que no li correspon. Pel contrari, la compareixença de les parts, la seva identificació i el consentiment lliure que van donar és una qüestió de fet emparada per la fe pública notarial, manifestació de veracitat o de realitat, que sols queda desvirtuada si una sentència judicial penal declara la seva falsedat.

Tercer

La representació processal dels demandants va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió de primera instància, i, el 27 de novembre del 2008, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va estimar aquest recurs i va revocar parcialment la resolució de primera instància, declarant la nul·litat de la compravenda i condemnant els hereus del Sr. Jordi Busquets Busquets a retornar als hereus de l'agent la possessió del pis objecte del litigi.

De manera molt substancial, en aquesta resolució es va considerar que "si bé no ha quedat acreditat que fos el mateix Sr. Busquets el que va estampar la firma del Sr. Tusquets a l'escriptura de compravenda de l'apartament de la seva propietat, sí que s'ha provat que el citat senyor no la va signar i per tant no la va consentir, motiu que és suficient per declarar la nul·litat del contracte."

Quart

La representació processal de la Sra. Maria Purificación Sesto Pérez va formular, aleshores, un incident de nul·litat d'actuacions contra la sentència de la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia per entendre que s'havien vulnerat els seus drets a la jurisdicció, a l'obtenció d'una decisió fonamentada en dret i a la defensa, reconeguts a l'article 10 de la Constitució.

Cinquè

El 27 de gener del 2009, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia va desestimar aquest incident.

Sisè

El 13 de febrer del 2009, la representació processal de la Sra. Maria Purificación Sesto Pérez va presentar un escrit de recurs d'empara en què manifesta que, en primer lloc, el Tribunal Superior de Justícia en resoldre la qüestió de l'abast de la fe pública notarial per primer cop en segona instància, només s'ha pogut defensar en segona instància mitjançant la seva contesta a l'escrit de conclusions en apel·lació de l'adversa. Aquest fet l'ha situat en indefensió i ha vulnerat el seu dret a

la jurisdicció. Seguidament, al·lega que destruir la fe pública notarial sense prèviament haver declarat la seva falsedat suposa una vulneració del principi de seguretat jurídica. Segons el parer del Tribunal Superior de Justícia, el fet que el notari doni fe de conèixer els intervinents constitueix una prova privilegiada que pot ser desvirtuada si altres proves demostren de manera concloent que va ser induït en error i la decisió impugnada va més enllà de les al·legacions de la part adversa que addueixen que la falsedat d'un document notarial es podia dur a terme en el marc d'un procés civil.

En segon lloc, aquesta part detalla el contingut i les conclusions dels informes grafològics que consten en els autes, així com la seva discrepància a la interpretació efectuada dels mateixos pel Tribunal Superior de Justícia. A tall de resum, considera que no existeix cap prova que desvirtui la fe pública notarial i que el Tribunal Superior de Justícia no pot donar per acreditada l'autoria d'una signatura quan existeixen peritatges contradictoris i quan aquesta part té al seu favor la prova privilegiada consistent en la fe pública notarial.

Altrament, considera que l'aute del Tribunal Superior de Justícia que resol l'incident de nul·litat d'actuacions no motiva el per què va acordar rebutjar la seva petició de suspensió de la sentència del 27 de novembre del 2008, fet que vulneraria els seus drets a la jurisdicció i a obtenir una resolució fonamentada en dret.

Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que dicti una sentència que declari la vulneració dels drets fonamentals esmentats, que anul·li les resolucions objecte de recurs, que retrotregui el procediment fins al moment anterior a la decisió del 27 de novembre del 2008 i que declari que el Tribunal Superior de Justícia ha de resoldre novament respectant els drets constitucionals vulnerats segons els arguments exposats en l'escrit de recurs d'empara. Així mateix, demana la suspensió de la sentència esmentada del Tribunal Superior de Justícia.

Setè

El 30 de març del 2009, el Ministeri Fiscal va presentar un informe en què manifesta que de la lectura de les resolucions objecte de recurs es desprèn que la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia fonamenta de forma adequada, comprensible i ajustada a dret la seva decisió de revocar la sentència de primera instància, per tal com considera que l'objecte de la demanda no pretén que es declari la falsedat de les constatacions notariales, sinó la nul·litat del contracte documentat en l'escriptura per manca del consentiment de la part venedora, considerant que l'acte notarial és vàlid iuris tantum i que, per tant, admet la prova del contrari per a la seva desvirtuació, cosa que, segons el parer del Tribunal Superior de Justícia existia atesos els informes pericials i documentals.

Per aquests motius, el Ministeri Fiscal, de conformitat amb les disposicions de l'article 37.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, demana la inadmissió a tràmit d'aquest recurs d'empara per manca manifesta de contingut constitucional en la infracció denunciada.

Fonaments jurídics

Primer

En el seu escrit de recurs d'empara, la recurrent addueix tres tipus d'arguments.

Pel que fa a l'aute del 27 de gener del 2009, que resol l'incident de nul·litat d'actuacions al·lega que el Tribunal Superior de Justícia no va motivar la desestimació de la seva demanda de suspensió de l'execució de la sentència del 27 de novembre del 2008 que resolvia l'apel·lació.

Tot i que aquest punt només va ser plantejat in fine, l'examinarem en primer lloc atès el seu caràcter subsidiari.

Cal dir que, d'una banda, quan una decisió jurisdiccional no es pronuncia en relació amb alguna de les pretensions esdevé irregular, i, d'altra banda, que totes les decisions jurisdictionals han d'estar motivades, és a dir, han de donar compte de la seva decisió i justificar-la mitjançant les seves raons. Aquesta exigència es pot considerar inclosa en la noció del "procés equitatiu", en el sentit de l'article 6 del Conveni europeu per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals, i el Tribunal Europeu dels Drets Humans sanciona, si s'escau, la manca de motivació o la seva insuficiència (veure p. ex. *Dulaurans c/ França* del 21 de març del 2000).

Pel que fa a aquesta causa, la recurrent manifesta que pel fet de desestimar l'incident de nul·litat d'actuacions el Tribunal Superior de Justícia va desestimar "totes les peticions que en ell es contenen". Ara bé, no va ometre de pronunciar-se en relació amb la suspensió de la decisió de segona instància, ja que aquesta petició està explícitament citada en el dispositiu de l'aute i, per tant, si el Tribunal Superior de Justícia va desestimar totes les peticions contingudes en la demanda, també va desestimar aquesta i no es pot al·legar, pel que fa a aquest punt, que s'hagi pronunciat infra petita.

Quant a la motivació, hem de manifestar que, si s'escau, es pot admetre perfectament, que una motivació sigui implícita sempre i quan això no impedeixi una bona comprensió de la decisió.

En realitat, en aquesta causa, la demanda de suspensió de la sentència no pot entendre's sense fer referència a la sentència mateixa. Aquesta petició concreta procedia, lògicament, de la consideració que la sentència era irregular de tal manera que si el Tribunal Superior de Justícia no estimava aquesta anàlisi, aquest fet implicava necessàriament, no tan sols la desestimació de les peticions de nul·litat, sinó també, per via de conseqüència, la desestimació de la petició de suspensió.

Tot i ser implícita, la motivació està clara. Pel fet de considerar que les al·legacions contra la seva sentència del 27 de novembre del 2008 no estaven fonamentades, el Tribunal Superior de Justícia va concloure, lògicament, a la desestimació de la petició de la seva suspensió.

Pel que fa, doncs, a aquest punt, no hi ha cap vulneració del dret a la jurisdicció i a obtenir una decisió fonamentada en dret.

Segon

A part d'aquest punt subsidiari, la recurrent, fonamentalment, desenvolupa la seva argumentació en el terreny de les qüestions de prova.

Davant la Batllia, els hereus del venedor van demanar l'anul·lació del contracte de compravenda i van al·legar que el venedor no va donar el seu consentiment a aquesta venda. Per tal de demostrar aquest fet, adduïen que les signatures que es trobaven en l'escriptura pública de compravenda i en el plànol annexat no corresponien a la signatura del Sr. Lluís Tusquets de Cabirol i que es tractava d'imitacions.

La part adversa s'oportunava a aquesta demanda en base a l'argument de la prova privilegiada de la fe pública notarial, ja que el contracte de venda impugnada s'havia realitzat davant un notari.

El Tribunal de Batlles va estimar aquest argument, tanmateix, el Tribunal Superior de Justícia va

revocar la sentència de primera instància mitjançant un raonament diferent.

Certament, el Tribunal Superior de Justícia, en un primer moment, va reconèixer que “efectivament, l’atorgament d’una escriptura pública dóna fe de la intervenció del notari, de la data i lloc en el que aquesta es produeix, i de que les parts van manifestar el que consta en ella (...)”, però va considerar, també, que la presumpció d’autenticitat que es desprèn d’una escriptura pública pot, si s’escau, desaparèixer mitjançant l’acreditació d’una falsificació susceptible d’haver induït en error al notari i va considerar que en aquest cas calia tenir en compte “els peritatges que es van emetre a les actuacions sobre la correspondència entre la firma que consta a la citada escriptura i al plànol que l’acompanya i la firma autèntica del Sr. Tusquets, ja que si aquests acreditessin que la signatura que consta en aquests documents no es la de qui apareix com a venedor caldria declarar la nul·litat del contracte per mancar el seu consentiment, ja que aquest es manifesta en la signatura del contracte.”

En definitiva, els informes grafològics examinats, van dur el Tribunal Superior de Justícia a pronunciar la nul·litat del contracte de venda del bé immoble objecte del litigi.

La recurrent al·lega davant el Tribunal Constitucional la qüestió de la prova de la fe pública notarial i considera que el Tribunal Superior de Justícia ha vulnerat el seu dret a la defensa. El seu raonament és el següent:

- “en primera instància el principal argument que oposava aquesta part per demanar la desestimació de la demanda (...) consistí en oposar a les pretensions dels agents la preeminència de la prova consistent en la fe pública notarial (...)”

- “davant aquestes argumentacions, en primera instància l’adversa en cap moment va oposar res en absolut, com s’aprecia a la vista dels escrits de rèplica i de conclusions”

- és, tan sols, en segona instància, quan la Batllia havia admès les conseqüències de la fe notarial que els demandants van al·legar sobre aquest punt.

Segons el seu parer, d’això se’n deriva:

- que en el decurs de la primera instància la recurrent no va tenir la possibilitat d’oposar-se als arguments que la part adversa no va aportar contra la seva pròpia argumentació;

- que el Tribunal Superior de Justícia va, per tant, acceptar que en la segona instància es poguessin introduir punts no debatuts en la primera instància “amb el que això suposa, com sigui la manca de possibilitat processal d’obtenir una revisió de la dita decisió per altre Tribunal. Aquest fet, situa a aquesta part en indefensió i a més suposa una vulneració del dret d’aquesta part a la jurisdicció.”

Si analitzem aquesta argumentació, tot i que de l’examen del dret comparat se’n deriva que en aquesta matèria no hi ha cap principi absolut, podríem sense dubte retreure al jutge andorrà d’haver acceptat que una al·legació s’invoqués per primera vegada en la fase d’apel·lació, però aquest no és el cas en aquest afer.

La qüestió relativa a la fe notarial no va ser abordada per primera vegada en apel·lació, va ser ho davant el Tribunal de Batlles i, a més, tal com admet la recurrent, aquest sol argument va fonamentar la convicció dels primers jutges.

Els demandants en primera instància, que desenvolupaven les seves pròpies al·legacions i que,

evidentment, eren lliures d'argumentar el que creguessin escaient, no van creure útil contestar aquest argument precís de la part adversa. No s'entén que se'ls hi pugui retreure la seva opció, i s'entén menys encara com se'n pot derivar una situació d'indefensió per la recurrent, que també va argumentar allò que va considerar necessari, argumentació que, a més, va ser tinguda en compte per la Batllia que es va pronunciar a favor seu.

Seguidament, si canviant de tàctica processal els hereus del Sr. Lluís Tusquets de Cabirol, van decidir fer en apel·lació allò que no havien fet en la primera instància i van contestar l'argument de la defenent sobre les conseqüències de la fe notarial, aquesta també va poder aportar el seu punt de vista i contestar sobre les al·legacions relatives a la fe notarial. Per tant, és en ple coneixement de les argumentacions respectives de les dues parts que el Tribunal Superior de Justícia va prendre la seva decisió.

En aquestes condicions, res permet concloure que la recurrent s'hagi trobat en indefensió i hagi estat víctima, encara que només sigui de manera mínima, d'una vulneració del seu dret a la jurisdicció.

Tercer

Més endavant, la recurrent, seguint en el terreny de la prova, fa una anàlisi detallada de la interpretació de les pericials grafològiques.

No entrarem aquí en aquest detall, ja que de manera global d'allò que es tracta és de, mitjançant precisions i apreciacions múltiples, oposar-se simplement a la validesa d'aquestes pericials, que conclouen ja siguin a una falsificació de signatura ja sigui, no gensmenys, a un dubte sobre la seva autenticitat i, per tant, discrepar de la interpretació del Tribunal Superior de Justícia sobre aquestes pericials i de les seves conclusions, que el van dur, malgrat la fe notarial, a declarar la manca de consentiment del venedor i doncs a l'anul·lació del contracte de compravenda.

En aquestes condicions, la recurrent demana, en realitat, al Tribunal Constitucional d'analitzar de nou la causa i, més concretament, les proves grafològiques per obtenir unes conclusions diferents de les del Tribunal Superior de Justícia.

Aquest Tribunal no pot acceptar d'entrar en aquest terreny, ja que de la seva jurisprudència establerta se'n desprèn que "des de la seva creació, es ben sabut, que el Tribunal Constitucional no constitueix un grau suplementari de jurisdicció susceptible de pronunciar-se en relació amb l'apreciació sobirana dels tribunals de primera i de segona instància" (Aute del 13 juliol del 2005, BOPA núm. 63 del 27 de juliol del 2005), per consegüent, més concretament "El Tribunal Constitucional considera que l'admissió i l'apreciació de la prova es competència de la jurisdicció ordinària sempre que es respongui a criteris suficientment raonats i fonamentats (...) Si es fes el contrari, això suposaria transformar l'empara, que es un instrument extraordinari destinat a la tutela específica dels valors constitucionals, en una tercera instància revisora de cada un dels criteris del jutge ordinari amb els quals, per definició i per molt fonamentats i raonats que estiguin, es lògic que la part a la qual se li ha denegat la raó discrepi" (Aute del 7 d'octubre del 2005, BOPA núm. 86, del 19 d'octubre del 2005).

En aquesta causa, i fent abstracció de qualsevol apreciació sobre les anàlisis respectives, la lectura dels fonaments jurídics de les dues resolucions del Tribunal Superior de Justícia és suficient per demostrar que no manquen de motivacions ni de raonaments, cosa que, des d'un punt de vista constitucional, basta per satisfer les exigències del dret a la jurisdicció.

Per tot el que s'ha exposat,

El Tribunal Constitucional del Principat d'Andorra,

DECIDEIX:

Primer

No admetre a tràmit el recurs d'empara 2009-5-RE, interposat per la representació processal de la Sra. Maria Purificación Sesto Pérez, mitjançant el qual interposa recurs d'empara contra la sentència del 27 de novembre del 2008 i contra l'aute del 27 de gener del 2009, dictats per la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia.

Segon

No hi ha condemna expressa en costes per no existir parts contràries.

Tercer

Notificar aquest aute a la representació processal de la recurrent, al president de la Batllia, al president del Tribunal Superior de Justícia i al Ministeri Fiscal.

Quart

Publicar aquest aute, d'acord amb el que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al Butlletí Oficial del Principat d'Andorra.

Acordat a Andorra la Vella, el 27 d'abril del 2009.

Carles Viver Pi-Sunyer Pierre Subra de Bieusses

President

Vicepresident

Miguel Herrero de Miñón

Didier Maus

Magistrat

Magistrat